

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 56.

V petek 11. Kozoperska

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blazniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četrt leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znes 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje, za četrt leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič poštne plačati.

Vradne naznanila.

7. oktobra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CI. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, in sicer v poljsko-nemškem in rusinsko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 309. Cesarsko naredbo od 27. junija 1850, s katero se za vse kronovine vladarstva začasna postava čez privatni poduk razglasi in od dneva naznanila v moč stopi.

Št. 310. Naredbo ministra bogočastja in uka od 12. julija 1850, čez vpeljavo šolnine na vseučiliših na Dunaju, v Pragi, Pestu, Lvovu, Krakovi, Olomucu, Gracu in Innsbrucku.

Št. 311. Naredbo ministra bogočastja in uka od 14. julija 1850, zadevajoč zmožnost živinozdravnikov, ki niso magistri živinozdravništva.

Ta del se je izdal in razposlal 3. avgusta 1850 v edino nemškem, 27. septembra 1850 pa v talijansko-nemškem, 28. septembra 1850 v slovensko-nemškem in 1. oktobra 1850 v serbsko-(ilirsko) nemškem in romansko-nemškem in 3. oktobra 1850 v česko-nemškem, madjarsko-nemškem in horvaško-(ilirsko) nemškem dvojnem izdanju.

Tudi 7. oktobra 1850 bo I. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, ki je 5. januarja 1850 v edino-nemškem, 12. avgusta 1850 pa v česko-nemškem, 13. avgusta 1850 v talijansko-nemškem, 15. avgusta 1850 v rusinsko-nemškem, serbsko-(ilirsko) nemškem in romansko-nemškem, 15. avgusta 1850 v slovensko-nemškem in 19. avgusta 1850 v poljsko-nemškem in horvaško-(ilirsko) nemškem dvojnem izdanju na svetlo prišel, v madjarsko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 1. Cesarski patent od 30. decembra 1849, s katerim se deželna vstava za nadvojvodstvo avstrijsko pod Anizo z dotičnim volitnim redom razpiše in naznani.

Dunaj 5. oktobra 1850.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

9. oktobra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXXXII. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, in sicer v edino nemškem in v vsih devetih dvojnih izdanjih izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 373. Ukaz ministra bogočastja in uka od 11. septembra 1850, s katerim se dvignejo letni doneski tešenski evangelski gimnazij ohraniti, ktere so dozda občine augsburške in helvetiške vere morale odrajtovati.

Št. 374. Cesarski patent od 25. septembra 1850, s katerim se vodila vstanove, po katerih se je ravnati pri odškodovanju istih pri vsih rečeh, ki so po zemljišnem odškodovanju dvignjene ali pa za take spoznane, ki se morajo odškodovati.

Št. 375. Razpis ministra kupčije od 30. septembra 1850, s katerim se v porazumljenju z ministram notrajnih zadev, od 1. novembra 1850 na spodnjem Avstrijskem, na kmetih naredba v prodaji govejiga mesa začasno dvigne, in pravila vstanove zoper zlo rabo pomanjkajna zastopnosti od strani mesarjev v prodraženje mesa.

Št. 376. Vkaz ministra notrajnih zadev od 1. oktobra 1850 v zadevi začasnega vravnaja javne medicinske oskerbnije.

Št. 377. Razpis ministra denarstva od 3. oktobra 1850, s katerim se ravnanje z 5 percentnimi obligacijami dvorni kamre redne št. 228, ki so bile 1. oktobra t. l. srečkane, naznani.

S tem delam vred se bo tudi pedeseti dokladni del izdal in razposlal. Zapopade najponižniše prednašanje ministerstva svetovavstva k prejšnjemu, pod št. 374 naznanjenemu najvišjemu patentu od 25. septembra 1850 in naj ponižniše prednašanje ministra notrajnih zadev k predstoječemu pod št. 376 naznanjenemu ukazu ministra notrajnih zadev od 1. oktobra 1850.

9. oktobra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CIII. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, ki je 6. avgusta v edino nemškem izdanju na svetlo prišel, v talijansko-nemškem, horvaško-(ilirsko) nemškem in serbsko-(ilirsko) nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 313. Cesarski ukaz od 17. julija 1850, s katerim se sodniško vravnanje za Dalmatinsko vstanovi.

Dunaj 8. oktobra 1850.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

3. Kozoperska 1850 je bil izdan in razposlan XXIV. del deželnega zakonika in vladnega lista za krajnsko kronovino, ki zapopade:

Naznanjenje zapopada postav in ukazov v delih CVII—CXXI. občnega državnega zakonika in vladnega lista. — Razglas c. k. višje deželne sodnije za Koroško in Krajnsko od 5. Kimovca 1850. Kako se imajo žandarji pred civilne kazenske sodnije kot priče pozivati.

Politiške naznanila.

Avstrijsko cesarstvo.

Ljubljana. Njih ces. svetlost Franc Karl, ki so predvčerajšnjim ob pol petih popoldne po železnici v Ljubljano prišli, so včeraj dalje v Terst odrinili.

Ljubljana. — C. — V poslednjem listu smo obljubili naznaniti izid volitve družiga volitnega oddelka. Akoravno so bile v tem oddelku razne stranke zlo marljive in so vse žile napenjale svetovavce po svoji volji zvoliti, se je vendar po dokončanih volitvah pokazalo, da precej volivcov ni prišlo k volitvam. Le 307 jih je volilo čez 160 pa ne. De bo pri prvi

volitvi le malokter zvoljen, se je že naprej vidilo, ker je vsaka stranka druge volila. Zlo radovedni so bili Ljubljanci, kateri de so zvoljeni. Povsod se je le od tega govorilo in praševalo. V sredo dopoldne je bil pa izid volitve naznanjen, na vogle ljubljanskih ulic se je pilepilo sledeče naznanilo:

„Pri včerajšni volitvi družiga volitnega oddelka se je pokazalo potem, ko so se glasovi prešteli, da sta le dva voljenca, namreč: kupec Lambert Lukman in hišni lastnik in zvoznar Anton Samasa večino glasov dobila in toraj za občinska svetovavca zvoljena bila, da se tedaj mora še 8 občinskih svetovavcov iz tistih 16 zvoliti, ki so za zvoljenima naj več glasov dobili. Ti so:

Gosp. tesarški mojster Jovan Košir.

„ dr. Jovan Čuber.

„ kupec Karl Pachner.

„ pravdosrednik dr. Matevž Kaučič.

„ posestnik Anton baron Kodelli.

„ pravdosrednik dr. Anton Rudolph.

„ kupec Karl Holcer.

„ vodja normalnih šol Jovan Nep. Šlaker.

„ korar Jovan Bapt. Novak.

„ dr. Raimund Melcer.

„ kupec Jožef Aichholzer.

„ krožni svetovavec Miroslav vitez od Creizberg.

„ vodja colniga vrada Henrik Costa.

„ pravdosrednik dr. Matija Burger.

„ hišni posestnik Jožef Mayerhold.

„ „ „ Ferdinand Schmid.

Iz teh 16 voljencov bodo še tistih 8, ki jih še manjka, tisti volivci volili, ki so se včerajšne volitve vdeležili, vsak glas, kteriga kak drug dobi, ki ni med zgorejimenovanimi, je neveljaven.

Za to volitev dobi vsak volivec pri mestnem poglavarstvu listek, na kateri ima iz imenovanih 16 voljencov 8 njih zapisati.

Listek se mora 10. t. m. dopoldne od 8—12 v izbrani mestne hiše komisijsko osebno izročiti.

Volitna komisija družiga oddelka ljubljanske mestne občine 8. oktobra 1850.

Kar to oznanilo zadene, nam to prav ne dopade, da se je samo v nemškem jeziku natisnilo in na hišne vogle pilepilo; ker marsikter volivec ne razume nemškega jezika in tudi nemško brati ne zna. Take reči, ki celo Ljubljano zadevajo, bi se saj imele tudi v narodnem jeziku razglasiti. De je to tirjati pravično in ne prenapeto, bo vsak vstavni državljani poterdil. Kar ljudstva ne zadeva, naj bo v samo nemškem jeziku, ne bomo se nikdar zoper to pritožili, zadeve ljudstva se pa morajo tudi v tistem jeziku naznaniti, kteriga ljudstvo razume. To visoka vlada natanjko spolnuje, toraj tudi tirja. Kak izid je imela včeraj ponovljena volitev, še ni znano, toraj bomo drugopot naznanili.

Iz Loke se piše v „Nov.“ dne 7. okt. Pretečeno sredo zjutraj zgoodej so po celi Krajnski okolici patrolirali. Vsaka županija po svojim. — Bitenska patrola je v gojzdu blizu Černgroba na eno tropo tatov in rokovačev

zadela, kateri so bili s pušami in pištolami dobro oboroženi in so na patrolo strelaje kmete na korajžo klicali: „kmet le gor, ako češ kaj dobiti.“ Ker kmetje družiga orožja niso imeli ko kole in gerjače in žandarjev je premalo bilo, se jih niso upali lotiti in so se nazaj umaknili. Pred sv. Mihaelom tisti večer so ponočnjaki v Maučičah eniga hlapca ubili. V nedeljo zjutraj so ga blizo cerkve mertviga našli. Včeraj so se blizo sv. Duha stepi in en pošten gruntar je nekiga potepuha po nesreči s prvim udarkom ubil, in se je koj sam jokaje sodni gosposki izdal.

Terst. V Terstu so imeli 30. septembra mestni svetovavci prvo sejo.

Austrijska. Ministerstvo uka zdaj terdno dela, revni učiteljski stan poboljšati; pred vsim je neki vsim vradijam ukazalo, da naj skerbe, da učitelji svoje dohodke, ki jim grejo, gotovo dobijo; za prihodnje leto pa naj se jim iz verske založnice toliko poplača, da bojo mogli pošteno živeti. Bog daj, da bi se to zgodilo.

* **Svitli cesar** je ukazal za viksi in kasacionalno sodništvo na Dunaju veliko hišo dobiti, in ako bi bilo to nemogoče, veliko poslopje v ta namen sozidati. Pripravljajo se že poslopje avstrijskih stanov za 150,000 gold. kupiti. Za postavljenje služb se bo konkurs razpisal. Do 1. novembra t. l. mora dopolnjeno biti.

* **V „D. Z. a. B.“** se iz Dunaja piše, da se bo več žlahtnikov liberalne stranki iz raznih kronovih snidilo in pogovarjalo. Tudi iz Ogerskiga jih bo nekoliko prišlo.

Ogerska. V „Pesti Naplo“ se iz Dunaja piše, da je Ladislav Szögenyi za deželnega poglavarja na Ogerskem zvoljen.

Lombardo - beneško kraljestvo. Govor, s katerim je 16. pr. m. avstrijska armada na Laškem civilnemu in vojaškemu poglavarju lombardo-beneškiga kraljestva F. M. grofu Radeckimu, bogato okinčano maršalno palico podelila, se takole glasi:

S slavo venčani in nezmagani vodja!

„Ko je začelo blagostanje ljudstev z miram in redam pešati, ko sta brezpoveljstvo in punt ošabno glave dvigala in z ptujo nezvestobo zakleta, podlago našiga cesarstva majala, ste se vzdignuli Vi, operti na vero in hrabrost vojakov ki ste si jih sami zredili, prederzno viharju naproti. Vaši prevzvišenosti so se mogli vsi spodtikljeji vmakniti, ktere bi vojskovodja spodverati vtegnile, z trumami zvestih junakov ste bili potem zmagavec vsake bitve. Slavo večno, začudenje sedanjega in bodočiga roda ste si pridobili, zahvala cesarja in ljubezen cesarstva Vam je gotova. Veličanski zgled Vaše prevzvišenosti je mogočno pomagal; vsa armada je enacega ognja gorela za ohranjenje cesarstva; zberala se je kakor eden edini mož okol cesarskiga prestola. Izdajstvo in brezpoveljstva je zginulo spred bander pravice.

V spomin tega Vam, veličanski vojvoda! avstrijska armada želi znamenje svoje ljubezni posvetiti. Izvoljen je od armade znam Vaše časti, namreč maršalna palica s katero ste ji pot časti in zmage kazali.

De bi Vaša prevzvišenost to znamenje še dolgo v brambo prestola in očetnjave, v ponos in zadovoljnost trum nosili, ktere v Vas svojiga častitljiviga očeta, svojiga predraziga vodja in svojiga s zmago venčaniga, nezmaganiga feldmarsala časti.

Tuje dežele.

Bosna. Iz Bosne se piše v „Reichsztg.“: Razni takomenovani svobodni časopisi so v poslednjem letu gostoljubnost Turkov hvalili in pripovedovali, kako lepo Turki begune iz vsih

dežel sprejemajo. Hotli so občinstvo uveriti, da beguni tukaj mnogo mnogo sočutja najdejo, in da jim nič več ne ostane, kar bi še želeli. Resnica je pa, da bi beguni radi na Avstrijskem suh kruh gradili, kakor se na Turškem s pečenko gostili. Ako bi morebiti ta ali uni, ker ga je sram, tajil, kako težko mu je pregnanstvo, je vendar gotovo, da vsi čutijo in obžalujejo, da so se tako delež zgubili, da več v domovino ne smejo. Čul sim nekatere nekdanj prenapete Madjare na glas terditi, da jim je zlo žal, kar so poslednje dni počenjali, in da so se spametovali in da bodo, ako še kdaj domu pridejo, pripovedovali, koliko de so prestali, kaj doživeli in poskusili. Vidil sim nekiga nekdanj napihneniga konjka se jokati in me prositi, da bi mu pomagal dovoljenje pridobiti, se domu verniti. Avstrijani, ki so v vojake uversteni, pravijo, da bodo z silo ušli, ako jih Turki z lepo ne spuste, njih je več sto in so dovolj močni skozi Turke udariti; pravijo, da so njih drugi tovarši po drugih mestih enakih misel. Miren Madjar je djal, da bo najprvo, ko bo na avstrijske tla stopil, zemljo poljubil. Cesar-skiga general-konsula zlo nadlegujejo za potne liste, posebno zdaj, ko je več skesanih pri Turki zagovarjal in jim potne liste dal. Lahko se po tem takem vidi, da Turki skerbno čujejo, da noben avstrijsk, zdaj turšk vojak h konsulu ne pride. Misliti bi se pa imelo, da bi turška vlada smela vesela biti, se vojakov znebiti, ki so armadi gotovo v škodo. Turški vojaki so zlo sirovi in malo vbogajo. Kar so v Sarajevem združeni, je velika dragina, in zraven tega deželani komaj naj potrebniji reči na prodaj prinesejo in vojaki poberejo vse, in namesti plačati, le navkaze dajejo, za ktere nikdo nič ne dobi: kupci pravijo, da je že več milijonov piastrov na tako vižo na dolgu.

Težko bi se kdo dobil, ki bi n. pr. iz bližnjiga Kiseljaka kisle vode prinesel, kernizam (vojak) konje zadržuje, kjer jih dobi. Najboljši konje jemljejo lastnikom z silo in jih potem pod nič prodajajo; mnogo konj na slabih potih konec vzame, ker jih poverh še silno oblože in jim po dva dni nič ne dajo jesti. De se konji le kristjanam jemljejo in de zanje nič odškodnine ne dobi, se razume.

Ta vojaška sila zadene le mesta in kraje, ki poleg cest leže. Po derva, krompir, maslo, seno itd. se mora iz glavniga mesta Bosne 6—10 ur daleč iti, ali prav za prav poiskati in z spremstvom domu spraviti, da se blaga na cesti ne polaste; to pa pride silno drago stati. Clo rokodelci niso varni pri svojem delu. Ne verjemite, da več povem kakor je res. Revšino si lahko mislite, ki iz tega izvira. De tukaj med 60—70.000 prebivavci ni le ene lekarnice, menim, sim vam že naznanil. De je pa kolera tukaj vstala, to ni res.

Dozdajni vezir v Bosni Hafiz-paša, ki je še le pred nekterimi meseci zvoljen bil, je spet nazaj poklican in se je že na pot iz Bosne podal. On se je z Omer-pašatom sperl. Vzrok tega je bila nevošljivost, da je Omer-paša v toliki časti. Ta je veliko bolj izobražen kakor vsi drugi pašati, in koj na njem se vidi, da je bil pod drugim solncem rojen, ki je od tukajšnjiga vse drugačno. Akoravno je že 20 let Turk, se vendar kmalo spozna, da je bil drugači zrejen, kar se je boljšiga naučil, mu je popolnoma ostalo. V avstrijski vojaški šoli odgojen, preseže že zavolj tega vse druge Turke, ki so v naj višjih službah; de mu je marsikak Turk, ker je bil kristjan, zavidljiv, je naravno posebno pri Hafiz-pašatu, ki je Turk stare šege, siv, pa dober in mil starček. Nove postave vpeljati, je treba močne roke in velike marljivosti; bomo vidili, ali bo novo izvoljeni poglovar Bosne Haireddin-paša temu

kos. Začasno vlado je prevzel mladi vojaški poveljnik, general Abdi-paša.

Za Hercegovino je pa nesreča, da pride vezir Ali paša Stolčević, ljut, sirov, vsaki popravi sovražin starec spet v Mostar in de bo vladarstvo dežele prevzel; z njim sovstajniki v Krajni mnogo podpore dobili. Z veseljem se pripoveduje po mestu, da je c. k. general-konsul tega moža vpričo pašatov iz Zvonika in Tusle zavernil, in scer tako ostro, da se temu Turku še nikdar ni kaj taciga prigodilo. Zavolj tega je bil pozneje, kakor pravijo, ves zloben. Ako bi bil kdo drug kaj taciga storil, bi bil gotovo ob glavo prišel; mnogo se od njega pripoveduje; poslednje dni je ukazal nekiga mladenca ob glavo djati, ker je predrago obleko nosil. Take reči se še v Evropi gode in se komaj zvedo, ker se vsak boji kaj taciga naznaniti, da bi ga kdo ne izdal.

Bulgarska. Iz Bulgarske meje se piše 21. septembra, da je zadnje dni serbska vlada prijazne naznanila dobila, da so Bulgari z ravnanjem Rešid-pašata popolnoma zadovoljni. Scim je v Nič prišel, je ukazal, da se imajo povelja turske vlade zversiti, namreč: 1. da se morajo mnogi kristjani, ki so bili nedolžni v ječo verženi, oprostiti. 2. Je mnogo Buljuk-pašatov iz službe spustil in druge na njih mesto postavil, za ktere so pravični moške pričali. 3. Dečevnikom je prepovedano, brez dovoljenja deželnega poglavarja med ljudstvo hoditi. 4. Angaria je popolnoma prepovedana, tako, da se nobeden pod ostro kaznijo ne sme podstopiti, derv, priprav k stavbam itd. brez plačila od ljudstva tirjati, marveč mora vsak, kar potrebuje, za svoje denarje kupiti. 5. Ako se spahii na pot podajo, ne smejo od nobeniga clo nič tirjati, razun vode, vse morajo kakor kupci za lastni denar kupiti; kdor to zapoved prelomi, mora v kazen 5 mescov železo na nogah nositi. 6. Šura je po mnogih carskih poveljih dvignjena. Sicer je pa zapovedal, da, če se hoče kdo k Izlamu spreobrniti, se mora njegova rodovina poklicati, da mora ta v to dovoliti; ako se njegova rodovina temu upre, se mora listi, ki je namenjen prestopiti, škofu ali kakimu drugimu duhovnu tri dni v duhovno posvetovanje prepustiti; ako potem pri svojem sklepu stanovitno ostane, sme Turk postati. 7. V prihodnje se zamorejo tudi kristjani za priče rabiti in sicer ravno tako kakor Turki, ker to je volja Sultana, pred katerim so vsi enaki, vsi njegovi raje. — Te postave so Bulgaram gotovo silno koristne, njih neizrekljiva sreča.

Rusovska. Za prihod ruskiga cara se v Varšavi že vojaki zbirajo. General Paniutin, Benskowski in Grotenhielm so v Varšavo prišli. Nemški časopisi raztrošujejo naj nesramniši novice od ruskih in polskih zadev. Tako se je bralo, da minister denarstva Moravski v Varšavi, Rusii v denarstvenih zadregah s tem pomaga, da vedno nove davke podložnim naklada. Ta znajdba, ki se je že večkrat posebno v časopisih iz Berolina razglasila, se toliko popravi, da v Varšavi ni nobeniga ministra, toraj tudi ne ministra denarstva. Rusii z naklado davkov pomagati, bi bilo težko, Rusija mnogo več denarja izda, kakor ga od davkov dobi, posebno zdaj, ki si toliko prizadeva, si na morju veliko moč vstvariti.

Nemška. Naskok na mesto Friedrichsstadt se je pričel 5. oktobra. Holsteinci so mnogo ljudi zgubili, med njimi 16 častnikov. Pravijo, da so bili naskakovavci zapodeni. Streljanje je pol mesta požgalo. Holsteinci so se v Süderstapel umaknili.

* General Haynau je v Kasel-u k častnikom ostro govoril. Mestjanska straža je razpušena, vendar noče orožja odložiti. Stanovsko hišo so zaperli med tem, ko so bili udi sta-

novskega odbora v hiši. Vse je napeto, mir je vendar še povsod.

* Kurheške zadeve tirjajo natančne razločitve. Po novih poročilih iz Kaselna, so se tudi višji častniki na stran vstave vergli. Vojvoda Haynav, z milostjo svojiga vladarja obdarovan, je iz tihiga življenja poklican punit mirit, pa viharskih valov on ni zamogel oberzdati, moč njegove slave je vničena, zakaj v neprijetni zaprti domačiga poslopja, kateri samo še straže manjka, gleda dalnim osodam volitniga kneza naproti. Odbor višjiga kervaviga sodništva je terjal od kneza pot, po katerem zdaj hodi, popustiti. Zraven se ume že samo zase, de le s tem pogojem heško ljudstvo daljni nepokoj ustavi. Tudi odbor vojašine enacih misel je šel v Wilhelmsbad in brez dvombe bo pri tej priložnosti volitnemu knezu zavolj vojaške pokorsine in zavolj vojaškiga reda oči odperl.

Znano nam je to pleme pasivne protivnosti, ki se za svoje lastne formelne pravne izreke vtaboruje in potem po okolnostih prisiljen po orožje seže deržavi smert in pogin proteč.

Vidimo Holstajnce za svojiga vladarja bojevati se zoper Dansko. — Vidili smo tudi Madjare enako pričeti. Kako so končali?

„Nemška preosnova“ nam očita, de krivično ravnamo, ako hesen-darmstedtski punt zoper davke z kurheskim v eno versto stavimo, ker je tudi ona med Kurhesi in Darmstadt-hesi vselej natanjčen razloček delala.

Nam je pa le za pravico in ohranjenje samovladarske vstave ne pa za prazne razločke med temi in unimi, ki so trezni logiki skoz in skoz nasprotni, in ki nič družiga ne povedo kakor de so v Kurhesi močno združljivih, Reinski Hesi večidel demokratskih, prisiljeno veliko nemških torej protipruskih misel. Po zadolženju se lahke dvombe brez truda vganajo, ktere se pri vladi večkrat oglašijo, kjer se pa samovladarske pravice tako z nogami tepajo kakor v Kurheskem, tam se je ojštrejih pripomočkov poslužiti, de se razpad reda in gujiloba deržave obrani. Punt zoper davke je samovladarski napravi naravnost nasproti, pasivna protivnost Kurhesov je torej zvezi ojštro nasprotna, ker zveza volitniga kneza resničniga vladarja želi, in je tudi z malimi izjemi zgol na samovladarsko podstavo zidana.

Daljna obstojnost te protivnosti je naravnost nemogoča, pokazala se bo v djanju, pa kmalo in ta protivnost bo — prekucija. Dolžnost nemške zveze je nasproti vstopiti se ji. Tu velja zmaga obema strankama. Tako modruje več časopisov.

Laška. Iz Turina se 30. septembra piše: Po dolgem iskanju je vlada iz stariga hraniša postavila najdlja, s ktero je menila celi svet zadovoljiti. Ko je Pinelli v Rim prišel je bila prva beseda Antonelli-a, nadškofu Franzoni-u se mora svoboda dati, predenj so zamorejo pogodbe pričeti. Ravno to je tudi sveti oče piemonteskemu poslancu rekel. Kar sardinsko vlado zadene, bi se bila rada temu tirjanju podvergla, al upala se ni zoper demokratiške časopise se upreti, ki se nad nadškofam hudujejo. De bi bila toraj demokrate in papeža zadovoljila, je poiskala med postavami stare vlade tisto, ktera je sodniške senate opravičila, se v cerkvene zadeve vtikati. Na podlagi te postave, ktera je po dani vstavi dvignjena, je višji sodništvo nadškofa iz dežele sognalo in mu posestva vzelo.

Iz tega meni ministerstvo sledeče prednosti si pridobiti.

Pervi bo njegov poslanec kardinalni komisi rekel, de so se želje papeža spolnile ker se je nadškofu svoboda dala: kar pa njegovo posestvo zadene, bo njegov naslednik 100,000 frankov na leto vžival. Drugič se je ljudstvo s tem nekoliko bolj zadovoljilo.

Res je, de ravnanje vlade ni vstavno. Al na Piemonteškem se niso tako prebrisani, de bi spoznali, de bo vlada, ki zdaj dvignjeno postavlo zoper nadškofa rabi, pozneje tudi zoper druge osebe, zoper svobodo ravno tako ravnala in vstavo vničila.

Ministerstvo je ravno to postavlo tudi zoper kagliarskiga nadškofa rabilo. Mogel je deželo zapustiti in se je v Civitavecchia podal.

* Gosposke na otoku Sardinia so bile tako srečne, vendetti (kervavimu maševanju), ktera je že dolgo prebivavce „Sante Terese“ in v tamošnjih krajih živeče pastirje razdvojila, zavolj ktere je mnogo kervi prelite bilo, konec storiti. Pod milim nebam se je čez 600 družinskih očetov zbralo, ki imajo v tistih krajih neomejeno oblast nad svojimi, in za mir in red skerbe, in so prisegli vse nasprotno razžalenje pozabiti in stanovitni mir skleniti.

Francoska. 4. oktobra je bil zopet pregled vojske. O resnici novice, de so hotli vojašino z jedjo in pijačo sebi pridobiti, sim se hotel prepričati, kteri se mi je le prerres poterdila. Predsednik meni tako vojake sebi pridobiti. Nevem če mu bo stekla ali ne. Pri pijači se marsikaj govori pa vunder nisem družiga slišal kakor pesmi, ne politiskiga ampak prav zaljubljeniga zapopadka. Neki vojak, ki ga je, že vinjen, en kozarček v zdravje republike zvernili, je le veselje tovaršev obudil, ktero je bilo kmalo tudi med gledavci. Vojvoda Changarnier je zoper take delitve. To prav očitno pokazati se je koj po dokončanih vojaških vadilih preč podal.

V „Journal des Debats“ je pismo grofa Moleta, ki pokaže, kako resno on od naših zadev misli, natisnjeno: „Skušal bom še enkrat vse misli zediniti“. Prav je, de misli, de je to grozna naloga, tode on je pač ne bo končal. Elisée je poln strahu zavolj Moletove samotnosti. Elisée se boji brez potrebe. Mole je prav razdražljiv, verh tega se tudi nekoliko njegovih nasvetov ni spolnilo. Zabavlja zavolj tega nekoliko, pa preveč je dela vaje, zato se mende ne bo čisto v samotnost podal. „Bulletin de Paris“ te čerte v njegovem značaju ne vidi, torej napak govori od njega.

Poglavar bele gore Larochejacquelin je sklenil, spačen od prijatlov, svojiga družiga pisma ne natisniti dati. Škoda bi bilo ako biga ne bil dal. Po otročje razodene marsikako imenitno reč.

Naznanjena je že sprememba, ki bo ministerstvo kmalo zadela, po kteri ne bo nikakoršne politiske prekucije. Predsednik pa svoje zveste prijatle v zbor kliče.

„Le Pays“ govori: Ministerstva čakajo spremembe, ki pa vlade in politike ne bodo nič zadele. Visokih mož vlada ne potrebuje, še le nevarni bi ji znali biti zavolj nevošljivosti in zavida družih. Izverstni mož v okrogu verlih delavnih vradnikov bi bil naj bolji ministerstvo.

Kdo bi pa ta izverstni mož biti utegnil? Menim de Mole-ta mislijo, na kteriga se zdaj zlo zanašajo. To ni napak. Vender ne vem, če bo on kaj koristovati zamogel pri tej reči. Po nasvetovanem načertu bi imel Molé predsednik ministerstva biti. Dvomim, če se bo Molé podati hotel.

Montalivetovim bukvam se čudijo zlo zlo. Napis imajo: „Kralj in civilni list“. Opombe vredno rozodetje se v tih bukvah najde. Dalje sledi v prihodnem mescu.

Zdi se, de se je sreča Lamartin-ovimu načertu azjatskih naseljencov po robu postavila. Govori se od družbe akcij. To bo narobe v sedanjem času.

Ni še davno, kar je policija premoženje kalifornijske družbe konfiscirala in zlo ostro čuje nad vsako rečjo, ki si ji nevarna zdi.

Novice iz Sardinije so nam znane. Posre-

dovanje je zdaj skorej nemogoče. Nekdo, ki iz Piemonteškiga pride, mi pripoveduje, de kralj vse stori, si kraljestvo podkopati; njemu družiga ni mar, kakor njegove veselice.

Azeglio vidi nesrečo in si ne prizadeva jo ustaviti. Prekucija se z urnimi petami bliža.

(Reichsz.)

* Predsednika republike so v Faubourgu Saint Antoine slabo sprejeli. Nadškof Franzoni je prišel v Lyon in bo tam ostal.

Razne naznanila.

— Kolera je po Dolenskim huda. V Novim mestu jih neki umerje na dan po 7 — 12. V (Mirnipeči) po pet v eni hiši — tudi gospod kaplan so nevarno bolni. Pri Trebnim je tudi huda, po 4 na dan grejo v večnost. Molitve se očitno opravljajo, procesje derže, za odvernitev te sovražnice človeškiga življenja. V Šentruperski fari je ponehala in se doli proti sv. Trojci vleče. (Nov.)

— Iz Celja se piše „Nov.“ 5. oktobra. Naše mesto danes v velikim jezeru stoji. Po večdnim deževanju so Savinja in druge vode tako velike priderle, de je čez noč do 4. t. m. strašna povodenj vstala. Kakor daleč oči zagledajo, je žalibog! vse v vodi. Kar je žita in sočivja še na polju bilo, je vse pokončano. Huda bo zima in dragota gotovo še večji. (Nov.)

— Njegovo veličanstvo svitli cesar je prišel 5. oktobra v Innsbruck.

— „Pešti Naplo“ pripoveduje od sledečiga poskušena samomora:

Mladeneč, ki se je že naveličal živeti, gre na pokopališe in se v persi ustrelil ter na kup pade. Rana pa ni bila smertna; ko se spet zave, vzame še enkrat samokres, ga nabija, de bi se še enkrat ustrelil. Ljudje pa, ki so slišali strel, skupej privrejo in mu samokres vzamejo. On rano z perstam razširi, de bi kri hitreje tekla. Ljudje ga v bolnišnico spravijo. Predenj se je šel ustreliti, je še od svojih prijatlov, od vsakiga posebej slovo vzel in rekel, de se bo na daljno pot podal. K takimu sklepu ga pa ni obup pripravil in tudi ne slaba vest, ampak jeza, de mu je osoda vedno sovražna in de se zanaprej ne ve kam obrniti.

— Iz Dubrovnika se v „Glasnik dalmat.“ piše. Mali grad Ston, kteriga je naj strasnejši šiba, potres zadel, je iskal pomoči poln zupanja pri svojih bratih Dalmatincih, ktero je tudi v svojem tužnem stanju dobil. Zaderska občina je poslala nesrečnim 114 gold. in 13 kr., občina Obrovska 7 gold. in gosp Urban Bogdanovič škof Evropee 10 gold.

Za resnico, ako je kak narod zaslužil, de se mu v nesreči pomaga, so to gotovo zaslužili stanovavci Stona. Poderte hiše je z noviga potres v razvaline poderl, cele rodovine so brez strehe, pogled, kamor koli ti je drago, povsod je nesreča in žalost, de človeku serce poka.

— V ogerski vojski je prišlo z vsimi skupej 150 do 200,000 ljudi ob življenje.

— Iz Banata se piše, de se je cena žita v kratkem zlo ponižala. Mnogo ladij stoji na bregih Tise in Donave, ki so namenjene na Horvaško žito peljati in zavolj plitve vode ne morejo naprej odriniti.

— Njegovo veličanstvo, cesar Franc Jožef je blagovolil solnograškemu deželnu poglavarju 1000 gold. podeliti, de jih bo med uboge solnograške kronovine razdelil.

— Njegovo veličanstvo cesar je 5. t. m. ob 1½ popoldne v Innsbruck prišel, se pa ni dolgo ondej mudil, ampak je naglo v Bregenc odšel. Če se bo po pogovoru skoz Terstaliskoz Pintzgau in Pusterthal nazaj podal, še ni znano.

LEPOZNANSKI LIST.

Pan Tvardovski. (Polska pripovedka.)

Pan Tvardovski je bil šlahnega stanu. Vsa Krakova zemlja ga je poznala dobrega zdravnika i umetnika, od kiga so menili da vse zna, samo mertvih buditi ne.

Pa nesreča i lakomnost časti ste ga tako dalje gnale, da je hotel več umeti od družih poštenih ljudi i zoper smert pomočka iskati, menda ker se mu smert ni kej prilegla.

Čepel je noč in dan nad starimi vampastimi knjigami, o polnoči je hodil v Podgurshe, hudobnega duha klicat.

Hudič se mu kmalo prikaže; se s Tvardovskim pogovarja, se vsede na rep opert, dene listek papirja na koleno, ter začne bez nehanja čudopolne čačke risati. To je bila namreč zaveza s hudičem, ki je jo Tvardovski s kerpjo srednjega persta podpisati moral. Zapopadek zaveze je bil: „Hudobni duh ni smel ne truplu ne duši Tvardovskega škodovati, drugači ko bi se kde v Rimu sošla, sicer je bil Pan (gospod) v vsi zemlji prost; hudič ga je moral pa vselej i povsod poslušati, i na njegov ukaz se podati, kamor bo koli hotel.“

Koj je zapovedal Tvardovski hudiču vse srebro Polske zemlje v Olkuš spraviti, potem zaklad s zemljo i peskom dobro pokriti.

Odmah se je volja Pana spolnila, i Olkuški rudnik se je odperl. Potem mu zapove visok hrib z imenom peskova skala prestaviti, tako namreč da bo verh doli i podnožje hriba gori obrnjeno. Tudi to se zgodi. Obrnjeni hrib še danas stoji, pravi se mu sokolova skala.

S hudičevu pomočjo je Tvardovski čudne reči počenjal: jahal je namalane konje, je letal pod nebom bez perut, je jezdil petelina, pa je hitreje šel na njemu kakor bi nar hujega jahača pod sabo imel; vozil se je v čolnu v nar večem viharju nasproti reke bez vesla i bez jadra itd.

Neciga dneva sreča lepo černoooko deklico. Vname se zanjo v goreči ljubezni. Njej pa ni bilo ravno veliko za moške mar i je bila sklenula temu v zakon podati roko, kdor bo vganul kakšno živalico nosi v pušci zaperto.

Tvardovski se spremeni v cunjastega berača, ter se bliža neusmiljeni lepoti.

Ona pa začne peti:

„Kdor vgane kakšno živalico imam
Temu jaz v zakon roko podam.“

„Bučelica je!“ odgovori Tvardovski, i glej roko termaste samoglavke prejme. Po svoji volji si je Tvardovska v Krakovem na velicem tergu hišico sozidala, ter je z lončarsko posodo kupčevala.

Glej kar se njeni mož pripelja lepo oblečen, kakor nar lepsi Pan, z njim velika množica služabnikov, kterim zapove vso lončeno posodo pobiti. Tvardovska ga je zlo zmerjala i ves svet v svoji jezi klela zavoljo zgube svojega imetja. On pa v visoki kočii je hotel smeha počiti.

Drugi bart je Tvardovski globoko zamišljen po gojzdu hodil. Sreča ga zlodej ter ga mora v Rim podati se. Tvardovski pa ga je tako zaklel, da je zlodej tako prestrašen pobegnul, da se se ozreti upal ni.

Beže pa se hudoba pomisli, izruje smreko s korenem, jo verže za Tvardovskim ter ga v nogo hudo rani.

Od tih mal so ga „kruljevega Tvardovskega“ imenovali.

Dolgo je že pekel Tvardovskega čakal. Ko se je vragu dovelj zdelo, pride k njemu v podobi zlahtniča, ga poproši da bi šla v bližnjo vas bolnika obiskat. Tvardovski ni vedil da je bližnja vas Rim, i se k bolniku napoti. Ko je čez prag zaznamovane hiše stopil, je priletela tropa sov, krokarev, topirjev i družih ponočnih ptičev na streho. Zrak je bil gerdaga krokotarja napolnjen.

Grešnik se ni nič dobrega nadjal. Popade v zibel pred malo časom kersčenega otroka, pa ga hudobi v bran v naročju derži.

Komej je trenutje minulo, kar stopi mož v hišo, v trivoglatem klobuku, v dolgi suknji, kratkih hlačah dolzih nogovicah s trakmi i zaponi. Pod klobukom je rog molil, iz nog so kremplji moleli i odzad je z dolgim repom migal. Bil je sam hudič ponj prišel; pa novokersčeno dete je grešnika varovalo pred njegovo oblastjo. Po kratkem premiselku reče hudič:

„Quid cogitas, domine Tvardovski? An nescis pacta nostra? Verbum nobile debet esse stabile!“ (*)

Tvardovski, da bi svoje besede ne prelomil položi otroka nazaj, zlodej je pa skoz dimnik z njim zletel. Zmirom višej i višej sta bila od zemlje.

Tropa sov, vran, krokarev, topirjev je nju spremljevala, strašno krokajoča.

Tvardovski se je na zemljo ozerl. Vasi so se mu zdele kot komarji, mesta kot muhe, Krakovo kot pajčevna. Žal je bilo Panu zemljo zapustiti, v sercu mu je kri zmerznula od groze.

Kmalo so dosegli neizmerno višavo, kamor še Karpatski orli svojih kril zdvignuti ne upa. Tvardovski dušne zavednosti še ni zgubil. Svoje zadnje moči zbravši zopoj lepo pesem v slavo Marije, ki je jo bil v letih nedolžnosti sam zložil. Dalječ po čistem zraku je donil glas. Pastirji na polju pri živini so dvigali oči v višino, od kodar je z viharinimi oblaki pesem veršela. Pesem namreč ni gromela v višavo, ampak k zemlji.

Tvardovski je vso pesem spel. Vidil je v svoje začudenje, da se ni ne više vzdignul ne niže padel. Razzgubili so se peklenski tovarši, le samo glas hudiča se je iz za oblaka slišal: „Tako boš visel do strašnega dneva poslednje sodbe!“

Kakor je takrat visel, visi Tvardovski še zdaj v zraku.

Beseda mu je na ustnicah umerla, nihče ga ne sliši. Stari ljudje njegovega kraja, ki jim vera gre, pričajo, da ni dolgo kar so pri vedrem mescu visoko černo pičico vidili. To je truplo Tvardovskega, ki bo tam gori viselo do strašnega dneva poslednje sodbe.

(Beilage z. Morgbl. d. Wienerz.)

Muhamedov vhod v sedmera nebesa.

(Po Washington-u Irving-u).

Ko so bili Muhameda njegovi prijatli, v hiši njegovega nekdanjega učenca Mutem Ibn Adi-a skrili, potem si je prerok zopet upal v Meko vernuti se. V dolini Naklah je imel čudna razodenja i vedne prikazni, ki se vernim še zdaj čudne zde. Naj čudnejša je Muhamedova nočna vožnja v sedmera nebesa, ki jo pobožni tako le pripovedujejo:

Bilo je polnoči. Ob tej uri hoče natura sama sebe v strašnih prikaznih zmagati. Vetrovi so tulili po črni noči, vsakarsni glas je vtilnul. Psi so se strahoma pod poslopje potikali, petelin je molčal, kakor bi bil pozabil ure s petjem oznaniti. Tulenje divjih zverin, krokotanje kavranov kakor tudi šumljanje potokov i dihanje sapic je onemilo. Po celi stvaritvi je bil strasen molk. Gromoviti glas: „Zbudi se iz spanja!“ je preroka predramil, i pred njim je stal angelj Gabriel. Čelo nebeskega posla je bilo svitlo, njegov obraz nježin i bel ko sneg, vlasje so se mu do tilnika spuščali, ko mehka svila; na obeh straneh je imel čudovitli peruti; tankoravno telo mu je drago z biseri i zlatom prepreženo oblačilo odevalo. Pripeljal je preroku belo silno lepo kobilu, ki je imela človeški obraz i konjske čelusti. Oči so ji bile kakor hiacinte, i so se bleskale kakor zvezde. Imela je s solnčnimi žarki obdane peruti, na pozameznih udih njenege telesa so se zlahtni juveli i dragi kameni svetili. S to bliščobo je vsacemu ogle dovavcu oči zaperla. Zavoljo njene posebne hitrosti ji je bilo Al Borak ali blisk, ime.

Muhamed je hotel ravno zajezditi jo, kar plašna odskoči i razgatati začne.

„Bodi pri miru, Borak!“ reče Gabriel, „i časti preroka božjega; nikdar te ni še človek jahal, kterega Allah (Bog) bolj časti od tega!“

„Ah Gabriel“ začne na enkrat z besedo obdarovana kobilu govoriti, „me ni v starodavnih časih Abraham, prijatelj božji, jezdil, ko je svojega sina Izmaela obiskal? Ali ni ta prositelj i srednik ljudi pri Bogu?“

„Tako je istina, o Borak, oznanovavec je prave vere, rojen v srečni Arabii, po imenu Muhamed Ibn Abdallah. On je poglavar vsih Adamovih sinov, naj veličastnejši vsih božjih poslov i cvetlica prerokov.“

*) „Kaj misliš, Pan Tvardovski? Ne veš najine zaveze? Beseda pana, bi mogla biti deržana!“

Vse stvari potrebujejo njegove prošnje, preden v raj pridejo. Na njegovi desni so nebesa, plačilo vsih tistih, ki ga poslušajo, na levi mu je ogenj Gehenne (pekla), da bo vse tiste požerl, ki njegovo vero zaničujejo.“

Al Borak poprosi: „O Gabriel! zarotim te pri Vaši splošni veri, prosí ga, tudi meni o dnevu vstajenja raj pridobiti!“

„Bodi bez skerbi Borak! reče Muhamed, da boš po mojih prošnjah v raj prišel.“

Komaj je to izrekel, se mu že kobilu ponižno pripogne, da bi preroka nase vzela, se dvigne s svojo težo ko pušica v višino, je derjala v skok, čez naj višji hribe proti Mekki.

Ko so med nebom i zemljo leteli, Gabriel povzdigne glas, rekoč: Stoj Muhamed! stopi na zemljo, opravi svojo molitev, pripogni se dvakrat do zemljice!“

Mož i konj sta se do tal spustila. Ko je molitev opravil, praša angelja: „O prijatelj i ljubček moje duše! zakaj sim moral tu moliti?“

„Ker je tukaj gora Sinai, na kteri se je bil Bog Mozesu razodel.“

Spet je zavesedel kobilu. Leteli so dolgo časa med nebom i zemljo. Na enkrat ga angelj spet ustavi, ter mu reče zopet moliti i dvakrat pripognuti se. Prerok ga posluša. Ko je odmolil ga popraša, kakor prvič, zakaj mu je tukaj moliti rekel.

„Ker je tu Betlehem,“ reče Gabriel, kjer je bil Jezus, Marijin sin rojen.

Ko je po zraku jahal, začne na svoji desni glas, ki mu je te besede govoril: „Stoj! o Muhamed, stoj vsaj eno trenutje, da se s tabo, ki iz vsega serca tebi služim, pogovorim!“

Al Borak je tekel ko blisk, i Muhamed si ga ni upal ustavljati; vedel je da ni njegova ampak božja skerb kobilu ustavljati. Zopet zasliši na levi strani glas, ki ga je ravno tako ustavljaj, Al Borak je letel i Muhamed ga ni prideržaval.

Pogleda pred se, kar vidi neizrečeno lepo, nesramno okinčeno devico, ki ga je z nebeskim nasmehljajem k sebi vabila: „Le en sam hip postoj, da se tvoja nar ponižniša dekla s tabo pomeni! Umna žival zmirom leti v skok i Muhamed je ni ustavljaj, ker je vedel, da le Bog ima oblast ustaviti jo.“

„Prijatelj Gabriel!“ je rekel Muhamed, „povedi, kdo sta bila glasova, i kaj mi je blaga deklica hotla?“

Gabriel odgovori: „Pervi glas je bil glas Juda, ako bi ga bil poslušal, bi bilo vse tvoje ljudstvo od Jeruzalema zmagano. Drugi glas je bil Kristjanov. Tebe i ljudstvo bi bil kristjanstvu pridobil, ako bi se bil ti ustavil. Devica je bila svet, s vsim njegovim prilizovanjem, nečimurnostjo, z njegovimi zakladi i mesenimi veselici. Ko bi jo bil poslušal, bi bilo tvoje ljudstvo zemeljsko sladnost namesto nebeskega blagoslova zvoljilo; bilo bi se, po tacem, večno pogubilo.“

(Konec sledi.)

Ces. kralj. loterija.

Naslednje številke so vzdignjene bile:

V Terstu 5. Kozoperska:

64. 53. 72. 78. 37.

Prihodno srečkanje bo v Terstu 19. in 30. Kozoperska.

Telegrafsko kurzno naznanilo deržavnih pisem 9. Kozoperska 1850.

Deržavne dolžne pisma po 5 od 100 (v srebru) 95 3/4
» » » 4 1/2 » » 83
» » » 4 » » » —

Obligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, českih, moravskih, silezkih, štajarskih, ko-roških, krajnskih, goriskih in dunajske višje kamorne urad-nije.
po 4 od 100 — gld
» 2 1/2 » » 50 »
» 2 1/4 » » 40 »
» 2 » » 40 »
» 1 1/4 » » — »

Dnarna cena 8. Kozoperska 1850.

V dnarja
Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.) 25 1/4 gld.
Srebra » » » 18 1/4 »